

Sygn. akt II CSKP 1104/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Kowalski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa D. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie nieważności umowy, ewentualnie o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 30 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa 138/20,

I. oddała skargę kasacyjną;

**II. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz D. M.
kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka D. M. wniosła o stwierdzenie nieważności zawartej
z pozwaną Bankiem S.A. w W. (dawniej: Bank1 S.A.) umowy z 23 lipca 2008 r.,

ewentualnie

o zasądzenie od pozwanej kwoty 42 227,73 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczymy od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 28 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo. Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że 23 lipca 2008 r. doszło do zawarcia pomiędzy Bank1 S.A. w G., następcą prawnym którego jest pozwany bank, a P. M. i D. M. umowy kredytu mieszkaniowego [...] z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego. Przedmiotem umowy było udzielenie kredytu denominowanego w kwocie stanowiącej równowartość 107 324,71 CHF. W stanowiącym integralną część umowy kredytowej regulaminie wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej kwota kredytu wypłacana w złotych jest określona przez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane w złotych przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca. Oprocentowanie kredytu ustalane miało być według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej oraz marży banku. Stopa bazowa odpowiadać miała stawce LIBOR 3M. Spłata kredytu następować miała w złotych, w terminach i kwotach określonych w doręczonym kredytobiorcom harmonogramie spłat, który wyrażony został we frankach szwajcarskich. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowany miał być kurs sprzedaży danej waluty według tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Aneksem z 21 listopada 2014 r. ustalono m.in., że w związku ze śmiercią współkredytobiorcy P. M. całość długu wynikającego z umowy kredytowej przejęła D. M. i zobowiązała się spłacić zadłużenie wraz z odsetkami i kosztami na warunkach ustalonych w umowie.

W piśmie z 16 września 2015 r. powódka D. M. oświadczyła, iż uchyla się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego przy zawieraniu umowy o kredyt mieszkaniowy w dniu 23 lipca 2007 r., wskazując, iż ww. umowę zawarła pozostając w błędnym przekonaniu, że wszystkie jej postanowienia są zgodne z przepisami prawa.

Powołując się na art. 84 § 1 i art. 86 k.c., Sąd Okręgowy wskazał, że powódka nie wykazała, pomimo spoczywającego na niej ciężaru dowodu (art. 6 k.c.), iż opisany przez nią błąd, polegający na zawarciu umowy niezgodnej z przepisami prawa, został wywołany przez bank, z którym zawarła umowę, ani tym bardziej że działał on podstępnie. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie było również podstaw do uwzględnienia powództwa w świetle przepisów o niedozwolonych klauzulach umownych. Argumentacja powódki opierała się nieprawidłowym założeniu, że bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych w sposób dowolny wysokości kursu waluty, a tym samym do dowolnego ustalania wartości spreadu walutowego (rozumianego jako różnica pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej). Zmiana kursu CHF wynika natomiast z decyzji oraz mechanizmów ekonomicznych, na które pozwany bank nie ma jakiegokolwiek wpływu i musi się do nich dostosować.

Sąd pierwszej instancji podzielił zarazem stanowisko powódki, że mechanizm ustalania wysokości spreadu przewidziany w umowie z 23 lipca 2008 r. nie jest dostatecznie jasny. Uznał, że postanowienia dotyczące ustalania kursu sprzedaży w Tabeli kursów, poprzez brak doprecyzowania, kształtują prawa i obowiązki powódki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy. Powyższe nie pozwala jednak na uznanie umowy za nieważną, albowiem przywrócenie równowagi kontraktowej może polegać na zastąpieniu kursu sprzedaży ustalanego przez pozwany bank w Tabeli kursów takim kursem, który będzie zgodny z dobrymi obyczajami i nie będzie naruszał interesu powodów. Gdyby się potwierdziło, że kurs sprzedaży rzeczywiście był zawyżany prowadziłoby to do redukcji spreadu, ale w najmniejszym stopniu nie zniweczyłoby skutków wzmocnienia kursu franka szwajcarskiego do złotego, który ze spreadem ustalonym przez pozwany bank w Tabeli kursów nie ma nic wspólnego. W ocenie

Sądu powyższe nie pozwala na uwzględnienie żądania ewentualnego o zapłatę, albowiem powódka nie dochodzi zwrotu nadpłaconego spreadu. Obowiązujące przepisy nie pozwalają na zastosowania, o co wносиła powódka, stałego kursu CHF bądź wprowadzenia do umowy takich zmian, żeby rozliczenia mogły następować wyłącznie w oparciu o walutę polską.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, rozpoznając po raz pierwszy sprawę, na skutek wniesionej przez powódkę apelacji, uznał, że podlega ona oddaleniu. Przyjął ustalenia faktyczne i zaakceptował ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, czyniąc ją integralną częścią własnego stanowiska. Sąd drugiej instancji stwierdził, że klauzula indeksacyjna, której charakter abuzywny przyjął za Sądem pierwszej instancji, nie należy do postanowień określających główne świadczenia stron. Uznał za zbędną analizę, jakie przepisy dyspozytywne, czy też jakie inne normy mogłyby zastąpić lukę po klauzuli indeksacyjnej, uznanej za abuzywną. Wskazał, że sąd jest związany roszczeniem sformułowanym przez powódkę, natomiast powódka swoje roszczenie ewentualne sformułowała w oparciu o założenie, że wobec nieważności postanowienia umownego, kredyt w istocie winien być przeliczony na złote według kursu z dnia jego wypłaty.

Sąd Najwyższy wyrokiem z 27 listopada 2019 r., na skutek skargi kasacyjnej powódki, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy stwierdził, że odwołanie do kursów walut zawartych w Tabeli kursów obowiązującej w banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Swoista nierówność informacyjna stron, a w szczególności sytuacja, w której konsument dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego, już spłaconego w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku, jest nie do zaakceptowania w świetle art. 385¹ k.c. Zakwestionowane postanowienia umowne są abuzywne, co daje podstawę do stwierdzenia, że odpadła podstawa prawna klauzuli waloryzacyjnej (walutowej) określonej w umowie. Sąd Najwyższy nie

podzielił stanowiska Sądu Apelacyjnego, który stając na stanowisku, że abuzywność klauzuli indeksacyjnej nie skutkuje upadkiem umowy w całości, nie wyjaśnił bliżej swojego stanowiska w tym przedmiocie w kontekście umowy łączącej strony, a odwołał się jedynie do art. 385¹ § 2 k.c.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 30 grudnia 2020 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w całości, i ustalił, że umowa z 23 lipca 2008 r. o kredyt mieszkaniowy, zawarta pomiędzy D. M. i P. M., jako kredytobiorcami, a pozwanym (poprzednio: Bank1 S.A. w G.), jest nieważna.

Sąd Apelacyjny przyjął, że postanowienia zawartej przez strony umowy w zakresie, w jakim przewidują system ustalania kursu franka szwajcarskiego do operacji przeliczeniowych, w wyniku których określana była wysokość rat kredytu (klauzule indeksacyjne), są klauzulami abuzywnymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i w związku z tym nie wiązały powódki jako konsumenta. Sąd uznał, że nie zachodzą przesłanki do utrzymania umowy w mocy z pominięciem tych klauzul, w tym np. z zastosowaniem dla rozliczeń stron zasady polegającej na przyjęciu, że skoro kredyt wypłacony został w PLN, to zwrotowi podlega suma nominalna tego kredytu oprocentowana zgodnie z umową według stopy zmiennej ustalonej według stawki LIBOR. Powódka po uprzedzeniu o możliwych konsekwencjach ewentualnego uznania umowy z 23 lipca 2008 r. za nieważną podtrzymała żądanie stwierdzenia nieważności umowy. Sąd drugiej instancji potraktował żądanie pozwu, w jego części zasadniczej, odnoszonej do roszczenia głównego, za zmierzające do uznania umowy kredytu, której powódka była stroną w oparciu o wskazane wyżej oświadczenie woli, za nieważną.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości. Postawił zarzuty naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., art. 328 § w zw. z art. 391, art. 189 k.p.c., art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (aktualnie: tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2439 ze zm. – dalej: „pr. bank.”) oraz w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95, s. 29 – dalej: „dyrektywa 93/13”), art. 354 § 1 oraz art. 453, art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c., art. 6

ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez oddalenie apelacji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Artykuł 385¹ § 1 zd. 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, o czym mowa w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. Na gruncie dyrektywy 93/13 bezpośrednim odpowiednikiem art. 385¹ k.c. jest jej art. 6 ust. 1, zgodnie z którym „Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”. Stosownie zaś do art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, „Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Podobnie w orzecznictwie TSUE wskazuje się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r.

w sprawie C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16, Andriuc i in., pkt 35). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji nie zostały wyrażone w zawartej przez strony umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny, a zatem podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, pozostawiając mu pole do arbitralnego działania, ma ugruntowany charakter (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021 nr B poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21).

Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma niedozwolony – w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. – charakter, jest sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia. Sankcja ta działa od samego początku i z mocy prawa. W sytuacji gdy konsument nie skorzysta z możliwości udzielenia następcej świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i przywrócenia mu skuteczności z mocą wsteczną, stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, i z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bankowi BPH S.A.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że konsekwencją stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może być jej nieważność. Stwierdzenie nieważności umowy mieści się również w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Brak jest wprawdzie przeszkód, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku, gdy odstraszający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Niedopuszczalne jest jednak uzupełnianie przez sąd krajowy umowy przez zmianę nieuczciwego warunku na podstawie przepisu prawa krajowego, a także częściowego utrzymania w mocy nieuczciwego warunku umowy przez usunięcie elementów decydujących o takim jego charakterze, jeżeli prowadziłoby to do zmiany treści umowy (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2012 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; uchwałę Sądu Najwyższego - zasada prawna - z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2012, nr 9, poz. 56; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C- 260/18, i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20).

Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej winny zmierzać do osiągnięcia swoistego skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów, zawierających umowy z konsumentami do przewidywania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych co nie mogłoby zostać osiągnięte, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, nr 2, poz. 7). Również przepisy dyrektywy 93/13 gwarantują konsumentom ochronę ukierunkowaną na zniechęcenia przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych (zob. art. 7).

W zakresie dotyczącym skutków abuzywności niedozwolonych postanowień umownych na tle umowy kredytu denominowanego kursem CHF w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest pogląd, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy kredytu denominowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR. Umowa nie może być również w takim wypadku utrzymana jako umowa kredytu walutowego w CHF (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2022 r. II CSKP 474/22). Koresponduje to z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który przewiduje, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Wyeliminowanie uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR ryzyka kursowego, oznaczałoby tego rodzaju przekształcenie umowy, że należałoby ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze. Powyższe przemawia za jej całkowitą nieważnością (wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

Niezasadny jest zarzut skargi kasacyjnej niewłaściwego zastosowania art. 189 k.p.c. przez uznanie, że powodowi przysługiwał interes prawny w powództwie o ustalenie, podczas gdy w przysługiwało mu powództwo dalej idące – o świadczenie, a powództwo o ustalenie nie ureguje sytuacji prawnej stron w sposób ostateczny. Niewątpliwie w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego nie zachodzi, jeżeli zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw, w szczególności na drodze powództwa o spełnienie świadczenia. Zarazem wskazuje się jednak, że interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. należy rozumieć szeroko. Uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy, szeroko pojmowanego dostępu do sądów i tego, czy w drodze innego powództwa (powództwa o świadczenie) strona może uzyskać pełną ochronę (zob.

wyroki Sądu Najwyższego: z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 101; z 17 kwietnia 2015 r., III CSK 226/14; z 23 marca 2018 r., II CSK 371/17, i z 26 maja 2021 r., II CSKP 64/21, postanowienia Sądu Najwyższego z 12 lutego 2021 r., IV CSK 423/20, i z 29 grudnia 2021 I CSK 336/21). Interes prawny zachodzi zatem nie tylko wtedy, gdy dotyczy obecnych stosunków prawnych i praw, ale dotyczy także przyszłych lub prawdopodobnych stosunków prawnych (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 14 marca 2014 r., III CZP 121/13, OSNC 2015, nr 2, poz. 15; wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 2018 r., II CSK 371/17).

W okolicznościach niniejszej sprawy na uwzględnienie nie zasługują również zarzuty naruszenia art. 2 i 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Ustalenie nieważności umowy kredytu nie oznacza naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, jakimi są zasada równości, zasada pewności prawa i zasada proporcjonalności. Nie do pogodzenia z porządkiem prawnym w Polsce oraz w Unii Europejskiej jest bowiem arbitralne decydowanie przez profesjonalną stronę umowy o głównym świadczeniu drugiej, słabszej strony.

Skarżący w skardze kasacyjnej zarzucił m.in. naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W stanie prawnym obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego wyroku przepis ten dotyczy sposobu liczenia terminu na sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku w przypadkach, gdy wyrok doręcza się z urzędu. Przepis ten w niniejszej sprawie nie znajdował w sposób oczywisty zastosowania, co czyni podniesiony zarzut nieuzasadnionym. Powyższego nie zmienia okoliczność, że najprawdopodobniej zarzut odnosił się do art. 328 § 2 k.p.c. (obecnie art. 327¹ § 1 k.p.c.), w brzmieniu sprzed nowelizacji, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469). Rozpoznanie skargi kasacyjnej w granicach podstaw oznacza związanie Sądu Najwyższego zgłoszonymi przez stronę zarzutami naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa.

Ubocznie jedynie wskazać należy, że skład orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd prezentowany we wcześniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego, zgodnie z którym naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2

w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 r.) przez sporządzenie uzasadnienia nieodpowiadającego wymaganiom, jakie stawiał wymieniony przepis, może jedynie wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas, gdy skutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej, czyli gdy stwierdzone wady mogły mieć wyjątkowo wpływ na wynik sprawy. Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku polega na wskazaniu nie tylko przepisów prawa, ale także na wyjaśnieniu, w jaki sposób wpływają one na treść rozstrzygnięcia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04; z 13 listopada 2003 r., IV CK 183/02; z 19 grudnia 2000 r., II UKN 152/00, OSNAPiUS 2002, nr 16, poz. 393; z 9 listopada 2007 r. V CSK 263/07, i z 29 maja 2008 r. II CSK 39/08). Mając na uwadze przedstawione stanowisko, należy stwierdzić, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera elementy wymagane treścią przywołanego przepisu w stopniu, który sprawia, że wyrok ten nie uchyla się kontroli kasacyjnej.

Wbrew podniesionemu w skardze kasacyjnej zarzutowi naruszenia art. 231 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie rozpoznał żądania, które nie było objęte pozwem i tym samym nie orzekł ponad żądanie pozwu. Powódka domagała się ustalenia, że umowa kredytu jest nieważna na podstawie art. 189 k.c. Zaskarżonym wyrokiem Sąd drugiej instancji ustalił, że umowa z 23 lipca 2008 r. o kredyt mieszkaniowy, zawarta pomiędzy D. M. i P. M., jako kredytobiorcami, a pozwanym (poprzednio: Bank1 S.A. w G.), jest nieważna. Wbrew wywodom skargi kasacyjnej w sprawie nie było zatem podstaw do przyjęcia, że powódka winna wystąpić z żądaniem „unieważnienia umowy kredytu” w związku z zawarciem w niej postanowień niedozwolonych i że tylko w takim wypadku nie doszłoby do wydania orzeczenia bez naruszenia art. 321 k.p.c.

W konsekwencji, skarga kasacyjna pozwanego nie miała uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października

2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

[as]